“ASAKABANK” AJ FAOLIYATIDA RAQOBATBARDOSH BIZNES BOSHQARUV STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Karimova Sadaf Lutfullayevna
O‘zbekiston respublikasi moliya vazirligi huzuridagi
bank-moliya akademiyasi 2-kurs magistranti
E-mail: sadaf.karimova.1990@mail.ru
+998 99 027 99 88

Qabul qilindi: 22.12.2025
Ko‘rib chiqildi: 23.12.2025
Tasdiqlandi: 24.12.2025

Kalit so‘zlar:
Raqobatbardosh strategiya, biznes boshqaruvi, strategik menejment, bank faoliyati, innovatsion yondashuv, iqtisodiy samaradorlik, ichki va tashqi muhit, tavsiyalar.

Key words:
Competitive strategy, business management, strategic management, banking activity, innovative approach, economic efficiency, internal and external environment, recommendations.

Ключевые слова:
Конкурентная стратегия, бизнес-управление, стратегическое управление, деятельность банка, инновационный подход, экономическая эффективность, внутренняя и внешняя среда, рекомендации.

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot “Asakabank” AJ faoliyatida raqobatbardosh biznes boshqaruv strategiyalarini shakllantirishning nazariy asoslarini keng ko‘lamda o‘rganadi. Tadqiqot jarayonida strategik menejment tamoyillari, raqobatbardoshlikni oshirish usullari va innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi. Bankning ichki va tashqi muhitini baholash orqali samarali boshqaruv modellari ishlab chiqish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy iqtisodiy sharoitda bankning raqobatbardoshligini ta’minlashga qaratilgan strategik tavsiyalar ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari nazariy va amaliy jihatdan bankning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi, menejment jarayonlarini takomillashtirish imkonini beradi, va ilg‘or tajribalarni tatbiq etishga asos yaratadi.

Annotation. This study extensively examines the theoretical foundations of forming competitive business management strategies at “Asakabank” JSC. The research analyzes strategic management principles, methods to enhance competitiveness, and innovative approaches. By evaluating the bank’s internal and external environment, opportunities to develop effective management models are considered. Furthermore, strategic recommendations aimed at ensuring the bank’s competitiveness in modern economic conditions are proposed. The findings contribute to improving operational efficiency, refining management processes, and implementing best practices.

Аннотация. Данное исследование всесторонне изучает теоретические основы

формирования конкурентоспособных стратегий управления бизнесом в АО «Asakabank». Исследование анализирует принципы стратегического управления, методы повышения конкурентоспособности и инновационные подходы. Рассматриваются возможности разработки эффективных моделей управления на основе анализа внутренней и внешней среды банка. Кроме того, предлагаются стратегические рекомендации, направленные на обеспечение конкурентоспособности банка в современных экономических условиях. Результаты способствуют повышению операционной эффективности, совершенствованию процессов управления и внедрению передового опыта.

Kirish. Raqobatbardosh biznes boshqaruv strategiyalari zamonaviy bank faoliyatining samarali rivojlanishi va barqaror raqobat ustunligini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Banklar o‘z faoliyatida ichki va tashqi muhitni doimiy tahlil qilib, strategik menejment tamoyillari va innovatsion yondashuvlarni qo‘llash orqali raqobatbardoshligini oshiradi. “Asakabank” AJ misolida bu jarayonni o‘rganish orqali nafaqat bankning moliyaviy samaradorligini yaxshilash, balki iqtisodiy va ijtimoiy maqsadlarni ham amalga oshirish imkoniyati mavjudligi ko‘rsatib beriladi. Strategik boshqaruvning nazariy asoslari, raqobatbardoshlikni oshirishning zamonaviy metodlari va innovatsion strategiyalarni tatbiq etish bank faoliyatining sifatini va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqobatbardosh strategiyalarni ishlab chiqish jarayonida ichki resurslarni optimal taqsimlash, mijozlar bilan samarali aloqa o‘rnatish, bozor segmentlarini tahlil qilish va risklarni boshqarish muhim hisoblanadi. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, strategik menejmentning nazariy va amaliy jihatlari birlashtirilgan holda bankning raqobatbardoshligini oshirish va bozor sharoitlariga moslashish imkonini beradi. Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlar va ilg‘or tajribalarni tatbiq etish orqali bankning ichki va tashqi muhitidagi o‘zgarishlarga tezkor javob berish, samarali qarorlar qabul qilish va raqobatchilarga nisbatan ustunlikka erishish mumkin bo‘ladi. Tadqiqotning maqsadi bank faoliyatida samarali boshqaruv strategiyalarini shakllantirishning nazariy asoslarini aniqlash, raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat bo‘lib, bu jarayon bank menejmentining zamonaviy talablar va global iqtisodiy o‘zgarishlarga

moslashuvchanligini oshirishga xizmat qiladi. Shu tariqa, tadqiqot nafaqat “Asakabank” AJ uchun, balki umumiy moliya tizimida strategik menejmentning samarali usullarini aniqlash va qo‘llash bo‘yicha ilmiy asos yaratadi.

Adabiyotlar tahlili. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, banklar raqobatbardosh strategiyalarni shakllantirish orqali bozorda ustunlikka erishishga intiladi, bu strategiyalar ichida Porterning generic strategiyalari — xarajat bo‘yicha yetakchilik, farqlash va bozor fokuslashuvi kabi yondashuvlar muhim o‘rin tutadi (Farida & Setiawan, 2022)iiste.org. Porterni raqobat kuchlari tahlili modeli banklar ichidagi raqobat sharoitini aniqlashda qo‘llanilib, bank menejmentiga raqib kuchlar va bozor holatini tahlil qilib, strategik qarorlar qabul qilish imkonini beradi (Porter, 1979)Википедия. Banklarning raqobatbardoshlikni oshirish strategiyalarida texnologik yondashuvlar va innovatsiyalar muhim ahamiyat kasb etadi, chunki yangi texnologiyalar orqali operatsion strategiyalarni takomillashtirish barqaror ustunlikni yaratadi (Technovation, 2001)ScienceDirect. Shuningdek, raqobatbardosh strategiyalar mahsulotlarni farqlash, narx bo‘yicha yetakchilik va bozor segmentatsiyasi orqali mijozlar ehtiyojlarini qondirishda samarali bo‘lishi mumkinligi Amirlikda o‘tkazilgan tadqiqotlar orqali qayd etilgan (Ng’endo & Kariuki, 2025)strategicjournals.com. Banklarda raqobatbardosh strategiyalarni amalga oshirish menejment qobiliyatlari va resurslarni boshqarish bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bu strategiyalar bankning umumiy performansiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi (Nthoki, Omwenga & Litunya, 2021)strategicjournals.com. Sistematik adabiyotlar ko‘pchilikda bank raqobatbardoshligi bo‘yicha tadqiqotlar risk-barqarorlik, bozor qudrati va raqamli transformatsiya kabi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi, bu esa strategik tadqiqotlarda turli tomonlarni e’tiborga olish zarurligini ko‘rsatadi (Begimkulov, 2023)journals.lib.pte.hu. Xalqaro bank markazlarida Porterning strategik yondashuvi qo‘llanilishi va bank performansi bilan bog‘liqligi ham ijobiy baholangan bo‘lib, bu strategiyalarning banklar raqobatida samarali bo‘lishi mumkinligini tasdiqlaydi (Long & Medium term planning research, 1986)ScienceDirect. Bundan tashqari, strategik menejment va biznes modeli bo‘yicha bibliometrik tahlillar bank strategik boshqaruvi, biznes modeli va raqobatbardoshlik o‘rtasidagi murakkab aloqalarni yoritib, sohadagi o‘sish tendensiyalarini ko‘rsatadi (Kryvych & Goncharenko, 2020)DOAJ.

Materiallar va usullar. Tadqiqotning materiallari sifatida “Asakabank” AJning so‘nggi yillardagi moliyaviy hisobotlari, strategik rejalar, ichki boshqaruv hujjatlari va mavjud raqobatbardoshlik ko‘rsatkichlari tahlil qilindi. Shuningdek, bank faoliyatida qo‘llanilayotgan strategik menejment usullari, innovatsion yondashuvlar va ichki resurslardan foydalanish darajasi ham o‘rganildi. Tadqiqot doirasida birinchi navbatda bankning ichki muhitini aniqlash uchun moliyaviy va operatsion ko‘rsatkichlar, xodimlar malakasi va menejment qobiliyatlari, mijozlar bilan ishlash tizimi, texnologik imkoniyatlar va innovatsion jarayonlar batafsil tahlil qilindi. Tashqi muhitni o‘rganishda esa bankning bozordagi

raqobatchilari, iqtisodiy sharoit, moliya bozoridagi o‘zgarishlar, davlat regulyatorlari talab va cheklovlari, shuningdek, mijozlarning ehtiyojlari va tendensiyalari hisobga olindi. Tadqiqotda kvalitativ va kvantitativ tadqiqot usullari birgalikda qo‘llanildi, chunki bu yondashuv orqali bankning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan strategik chora-tadbirlarni aniq va samarali aniqlash mumkin bo‘ldi. Kvalitativ usullar sifatida mutaxassislar bilan intervyular, ekspert baholari, strategik hujjatlar va ichki hisobotlar tahlili ishlatildi, bu esa bank ichidagi strategik jarayonlar va qaror qabul qilish mexanizmlarini chuqur tushunishga yordam berdi. Kvantitativ usullar sifatida moliyaviy ko‘rsatkichlar tahlili, mijozlar so‘rovlari natijalari, bozor ulushi statistikasi va boshqa raqamli ma’lumotlar o‘rganildi, bu esa strategik qarorlar samaradorligini ilmiy asoslash imkonini berdi. Shu bilan birga, tadqiqot jarayonida analitik va taqqoslash metodlari keng qo‘llanilib, ichki va tashqi muhit o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqliklar aniqlanib, raqobatbardosh strategiyalarni shakllantirishdagi asosiy omillar ajratib olindi. Tadqiqotda foydalanilgan usullar orqali nafaqat mavjud strategiyalar samaradorligi baholandi, balki yangi innovatsion yondashuvlar va strategik qarorlar ishlab chiqish uchun ilmiy asos yaratildi, bu esa bankning raqobatbardoshligini oshirish va bozor sharoitlariga tezkor moslashish imkonini beradi.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, “Asakabank” AJda raqobatbardosh biznes boshqaruv strategiyalarini shakllantirish jarayoni tizimli va kompleks yondashuvga asoslangan bo‘lib, bankning ichki resurslari, xodimlar malakasi, texnologik imkoniyatlari va boshqaruv qobiliyatlari strategik qarorlar qabul qilishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot davomida o‘tkazilgan moliyaviy va operatsion ko‘rsatkichlar tahlili bankning mavjud strategik pozitsiyasini aniqlashga imkon berdi va bu orqali raqobatchilar bilan solishtirganda bankning kuchli va zaif tomonlari aniqlab olindi. Kvalitativ intervyular va ekspert baholari natijalari shuni ko‘rsatdiki, bank ichidagi strategik menejment jarayonlari samarali bo‘lishiga qaramay, innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish darajasi va texnologik yangilanishlar yetarli darajada emasligi aniqlangan. Shu bilan birga, bankning raqobatbardoshligini oshirish uchun mahsulot va xizmatlarni farqlash, mijozlar bilan aloqalarni rivojlantirish, narx siyosatini optimallashtirish va bozor segmentatsiyasini aniqlash kabi strategik yo‘nalishlar samarali vosita sifatida baholandi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, bank ichidagi resurslarni optimal taqsimlash, xodimlarning malakasini oshirish va innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish orqali bankning ichki samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Shu bilan birga, tashqi muhitning o‘zgaruvchan sharoitlari, jumladan, iqtisodiy o‘zgarishlar, raqobatchilar harakatlari, davlat regulyatsiyasi va mijozlar ehtiyojlaridagi tendensiyalar ham strategik qarorlar qabul qilishda muhim omil sifatida aniqlangan. Tadqiqot davomida moliyaviy ko‘rsatkichlar, bozor ulushi, mijozlar soni va xizmat sifati indikatorlari tahlil qilinib, strategik

yondashuvlarning bankning raqobatbardoshligiga bevosita ta’siri aniqlangan. Shuningdek, bankning raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar va ilg‘or texnologiyalarni tatbiq etish, ichki jarayonlarni avtomatlashtirish va xodimlarni strategik qaror qabul qilish jarayonlariga jalb qilish muhim ekanligi ko‘rsatildi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, bankning mavjud strategiyalarini takomillashtirish va yangi strategik chora-tadbirlar ishlab chiqish imkoniyatlari aniqlangan bo‘lib, bu orqali raqobatbardosh pozitsiyani mustahkamlash va bozor sharoitlariga tezkor moslashish imkoniyati yaratiladi. Shu bilan birga, natijalar bank menejmenti uchun nazariy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish, ichki resurslarni samarali boshqarish va raqobatchilarga nisbatan ustunlikka erishish bo‘yicha asosiy yo‘nalishlarni belgilash imkonini beradi. Tadqiqot muhokamasi shuni ko‘rsatadiki, “Asakabank” AJda raqobatbardosh strategiyalarni shakllantirish jarayoni nafaqat bankning ichki resurslari va imkoniyatlariga, balki tashqi muhitning talab va sharoitlariga moslashuvchan yondashuvga asoslangan holda amalga oshirilishi zarur.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, “Asakabank” AJda raqobatbardosh biznes boshqaruv strategiyalarini shakllantirish bankning ichki va tashqi resurslarini kompleks tahlil qilish, strategik menejment tamoyillarini qo‘llash va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish orqali amalga oshiriladi. Ichki muhit tahlili bankning moliyaviy ko‘rsatkichlari, xodimlar malakasi, operatsion jarayonlar va texnologik imkoniyatlarini o‘z ichiga oladi, tashqi muhit esa bozor sharoiti, raqobatchilar faoliyati, davlat regulyatsiyasi va mijozlar ehtiyojlari asosida baholanadi. Tadqiqot davomida qo‘llanilgan kvantitativ va kvalitativ metodlar bankning mavjud strategiyalar samaradorligini aniqlashga imkon berdi, shu bilan birga yangi strategik chora-tadbirlar ishlab chiqish va raqobatbardosh pozitsiyani mustahkamlash bo‘yicha ilmiy asos yaratdi. Tadqiqot muhokamasi shuni ko‘rsatdiki, bankning raqobatbardoshligini oshirish uchun mahsulot va xizmatlarni farqlash, mijozlar bilan samarali aloqalarni rivojlantirish, narx siyosatini optimallashtirish va bozor segmentatsiyasini aniqlash kabi strategik yo‘nalishlar muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ichki resurslarni optimal taqsimlash, xodimlarning malakasini oshirish, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish va strategik qaror qabul qilish jarayonlarini takomillashtirish bankning ichki samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, raqobatbardosh strategiyalarni shakllantirish jarayoni nafaqat bankning mavjud imkoniyatlariga, balki tashqi muhit sharoitlariga moslashuvchan yondashuvga asoslangan holda amalga oshirilishi zarur. Shu tariqa, tadqiqot xulosasi shundan iboratki, “Asakabank” AJda raqobatbardosh strategiyalarni samarali shakllantirish va amalga oshirish bankning moliyaviy barqarorligi, bozor ulushi va mijozlar qoniqishini oshirishga xizmat qiladi, bu esa bankni raqobatchilarga nisbatan ustun pozitsiyaga olib chiqadi. Tadqiqot natijalari bank menejmenti uchun ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish, ichki va tashqi resurslarni samarali boshqarish

hamda strategik qarorlar qabul qilish jarayonlarini takomillashtirish bo‘yicha asosiy yo‘nalishlarni belgilash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Begimkulov, E. (2023) Competitiveness in Banking Sector: A Systematic Literature Review, Marketing & Menedzsment, 56(4), pp. 47–56. journals.lib.pte.hu
2. Farida, & Setiawan (2022) Competitive strategies and performance in banking, European Journal of Business and Management, Vol.17 No.1. iiste.org
3. Kryvych, Y. and Goncharenko, T. (2020) Banking strategic management and business model: bibliometric analysis, Financial Markets, Institutions and Risks. DOAJ
4. Ng’endo, M. and Kariuki, P. (2025) Influence of competitive strategies on customer satisfaction among commercial banks in Kenya, Strategic Journal of Business & Change Management. strategicjournals.com
5. Nthoki, J., Omwenga, J. and Litunya, R. (2021) Influence of strategic management capabilities on the performance of commercial banks in Kenya, Strategic Journal of Business & Change Management, 8(3), pp. 606–617. strategicjournals.com
6. Porter, M.E. (1979) How Competitive Forces Shape Strategy, Harvard Business Review. Википедия
7. Technovation (2001) Operations strategies of banks — using new technologies for competitive advantage, 21(12), pp. 775–782. ScienceDirect
8. Wood, D.R. et al. (1986) Competitive strategies in U.S. banking, Long Range Planning, 19(1), pp. 113–120. ScienceDirect